

16. Висококвалифицирани... имена

Агенциите за преводи включват в списъците си с преводачи и имена на висококвалифицирани специалисти по чужди езици, които най-често са преподаватели във висши учебни заведения. Някои от тези преводачи са и членове на официалните организации на преводачите (съюза и асоциацията).

С присъствието на такива имена в списъците на агенциите се внушава, че агенциите за преводи имат висококвалифицирани преводачи. Тези преводачи обаче нямат трудов или какъвто и да било договор с никоя агенция, най-много да са подписали „клетвена декларация“, че носят съдебна отговорност по чл. 290 от наказателния кодекс за верността на официалните преводи, които (евентуално) биха направили. Тези клетвени декларации са също част от заблудата, която агенциите за преводи разпространяват, защото едва ли е необходимо преводачът да подписва предварително такава декларация, след като я подписва под всеки официален превод. А може би тук е разковничето?

Както неведнъж съм споменавал, преводачите от списъците на агенциите не са назначени на трудов договор в агенциите, за тях агенциите не плащат пенсионни и здравни осигуровки и данък общ доход, не им осигуряват отпуски и други облаги, с които се ползва персоналът на дадена фирма. Обаче собстве-

ниците на агенции се изживяват като работодатели на преводачите от списъците.

Какви работодатели могат да бъдат собствениците на агенции на секретарките в търговски или промишлени фирми или на учителите в държавни училища, или на преподавателите в университети? Да не говорим за учениците и студентите, които агенциите използват като суперевтина работна ръка.

Конкретно за преподавателите във висши учебни заведения - едва ли за тях е престижно да бъдат преводачи на трудов договор в агенция за преводи. Те просто дават имената си и се съгласяват да фигурират в списъците на агенциите за преводи.

Дали висококвалифицираните преподаватели, които, също като учителите, не са достатъчно добре платени, се принуждават да правят преводи за агенции срещу символично заплащане? Възможно е да има и такива преподаватели, особено, ако са по-млади. По-възрастните най-вероятно „знаят цената си“ и досадното ровене в безсмислени текстове е под достойнството им. Те се смятат за изтъкнати филолози, не се срамуват да отказват превод на текстове, които не са по специалността им, защото знаят, че ще се наложи да изгубят много време в търсене на термини от области, които са им безкрайно чужди.

Повечето преводачи, които не са с авторитетни имена, не са преподаватели във висши учебни заведения или не са се наложили след

дълги години неравна борба с агенциите, не могат да си позволят лукса да отказват превод (освен ако наистина нямат физическа възможност). Сервизни ръководства за корабни или автомобилни двигатели, инструкции за фотоволтаични системи, фармацевтични и финансови текстове и т. н. – всичко това задължително се приема от всеки „редови“ преводач, за да докаже лоялността си към агенцията. Специализирането по области при преводите е доста слабо застъпено у нас, още повече, когато става дума за езици, по които има няколко преводача в цялата страна. Дори и сред преводачите с английски сравнително рядко се наблюдава специализация.

Сред преподавателите-преводачи специализацията, особено в нефилологически области, практически е невъзможна. Тук не говоря за преподаватели по нефилологически специалности, опитващи се да си докарат допълнителни доходи от преводи. Преподавателите-филолози често са безпомощни в технически или други научни области, защото университетската подготовка на филолога е насочена към овладяване тънкостите на фонетиката, морфологията и синтаксиса, а преводите, които се извършват с учебна цел, са предимно на художествена и обществено-политическа литература. Овладявайки структурите на езика, филологът развива умения да борави със сложни граматични конструкции, но се чувства безпомощен в технически, медицински и други на-

учни области, където преобладава специфична терминология, която не се изучава в специалността филология.

Обаче преводите, до които се докопват агенциите, поне в 90% от случаите нямат нищо общо с филологията.

Защо тогава агенциите упорито поддържат в списъците си имена на висококвалифицирани преподаватели-филолози? И то със съгласието на тези преподаватели? Защо разполагат с „клетвени декларации“ и спесимени от подписите им?

Най-вероятно обяснението е това, което се прокрадва като еретична мисъл в интернет форумите – те продават подписите си на агенциите за преводи!

Ако това не е много сигурно, то поне е сигурно, че висококвалифицирани преподаватели биват подлъгвани от агенции с предложение да участват в много голям търг, от който, ако агенцията го спечели, щели да паднат добри пари. Тогава преподавателите се „навиват“, дават имена, данни, копие от диплома, „клетвена декларация“ и всичко, което е необходимо за участие в търга.

След това всичко затихва. Често те не знаят дори какъв е резултатът от търга. Ако се обадят в агенцията, за да попитат какво е станало с търга, може би ще получат отговор, че някоя друга агенция го е спечелила (което може и да е вярно), или че още не се е състоял, или че е отменен, или нещо друго. Оба-

че агенцията може и да е спечелила търга именно с помощта на имената на висококвалифицираните преводачи, а след това дава преводите на онези от „другия“ списък, които са далеч по-бързи, смели и сръчни, евтини и непретенциозни. С други думи – висококвалифицираните имена често стоят под преводи на осмокласници!

Аз не съм преподавател във висше учебно заведение, но смятам, че съм натрупал доста голям опит като действащ преводач в продължение на повече от тридесет години. Имам и достатъчно висока квалификация. Затова няколко пъти преди години се подлъгах да „участвам“ в търг с някоя агенция. В един от случаите получих информация, че търгът е спечелен, но никой не ме потърси за превод.